

Qərib Mehdi

əvvəli ötən sayımızda

Aha!.. Orxanla Tərgül də burada. Ortaqlıqda oynamaqdan yorulmuşlar. Gülgünün əli nişanlısının qolunda. Bu vüsalın ilk qovuşuğudur. İndi bir azdan onlar musiqi sədalının altında son dəfə Gülgünün doğma evini tərk edib bəy evinə yol almaq üçün onları gözələn toy mağana daxil olacaqlar.

Qəribə burasıdır ki, Gülgün qeyri-iradi vəziyyətdədir. O, nə qədər diqqət yetirsə də, sevgilisinin üzünü görə bilmir. O, kimi sevir, ömür salnaməsi yazmaq üçün kiminlə həyat qurur, bilmir. Bunu aydınlaşdırmaq istəyir, bəcamır. O, aylarda görürdü ki, bu günün reallığının müəyyən məqamları yuxusuna köçüb.

Bir ürək dağılayan əhvalat da tez-tez yuxusuna gəlir. Kənddə Turxan baba ilə qəpibir qonşu idilər. Dilləri, sirləri bir olan ailə kimi dolanırdılar. Artıq heydər düşmüş, gəzərdən qalmış əlissəli Turxan baba üçün hamı əziz idi. Amma onun qəlb evində üçüncü sifət şagirdi, ailənin sonbeşiyi, nəvəsi Turanənin öz yeri vardı. Turanə yoldaşları ilə tez-tez meşəyə gedirdi, xüsusilə, yaz-yay aylarında. Hər dəfə də babasından soruşardı:

– Baba, meşəyə gedirik, sənə nə gətirim?

Babası həmişə eyni cavabı təkrarlayardı:

– Mənə təzə-tər bənövşə yığ gətir. Bizim dağların bənövşəsinin etrindən doymaq olmur. Vəsinin zəif çıxacağından ehtiyatlanıram. Bənövşə haqqında ən gözəl şeiri Aşiq Qurbani deyib: «Ayrıqlıqni çəkib, boynu eyridi; Heç yerdə görmədim düz bənövşəni». He, yadıma düşdü. Bir də günümüzün görkəmli şairi Nüsret Kəsəmənli. O, qarşıda fəlakət baş verəcəyi xəbərdarlığı ilə deyib: «Yumul, bənövşəm, yumul». He, məramım daha dərinədir. Mənə bənövşə gətir, qızım. Qurudub təberrük kimi özümle gəzdirəcəyəm. Harda olsam, doğma yurdun qoxusunu ondan alacağam. Təkcə onu qoxlamaqla kifayətlənməyəcəyəm. Həm də daha bir dəfə ondan soruşacağam ki, bütün güllərin, çiçəklərin boynu düzdür, niyə sənin boynun eyridir?

Turanə də şən halda babasının sifətinə hazır olduğunu bildirdi:

– **Yaxşı, baba. Mən bənövşəni dəstələyib sənə gətirərəm. Ancaq boynunun nədən ayrı olmasını özünə soruşarsan.**

O məşum qaçaqçılıq günündə baş verən o dözülməz dəhşətli olayı Gülgün unutmaq istəyirdi. Gözünle gör-düyünü necə unudasan? Hətta hadisə yuxuda da ondan əl çəkirdi. Guya yatırdığı Beyin adlı «rejissor» anında ləntə aldığı filmi yenidən nümayiş etdirirdi:

Xeyli aralıdan düşmən gülləsi üstlərinə yağış kimi yağdı. Amansız snayperlər də hədəfi dəqiq nişanalmadan qalmırdı. Ermənilərin vəhşi bağırılan qulağa çatırdı. Bizimkilər müdafiəni yarib hücum keçən rəqibin qarşısında duruş götürə bilmirdilər. Kəməksiz pərakəndə döyüşçülər düşmənlə atışa-atışa geri çəkildilər. Mümkün qədər rəqibin irəliləyişini ləngitməyə çalışırdılar. Bizimkilərdən göstəriş verilmişdi: dinc əhalini itkisiz doğma yurd-yuvalarından kəçürmək lazımdır. Bu hal nə qədər ağır olsa da, başqa çıxış yolu tapılmırdı. Yoxsa, tarix yeni bir soyqırımın şahidi olacaqdı.

Ev əşyalarını daşımaq mümkün deyildi. Hərə ən vacib, ən əziz saxlan-cını – bir qismət çöreyini və şirin canını götürüb acı gerçəyi – ölümün ağzından qaçmağa çalışırdı. Piyada qaça bilənler piyada, buna iqtidarı çat-

mayanlar yük maşınları ilə təhlükəli hadisə yerindən uzaqlaşmağa can atırdılar.

Gülgünlün ailəsi ilə Turxan babanın ailəsi bir maşına yerləşdirilmişdi. Burdan uzaqlaşmağa tələsən sürücü bir daha xəbərdarlıq etdi:

– Hamı yerindədimi? Yaddan çıxan bir şey qalmayıb ki? Təpənirəm haq

Elə bu an qiymətli varidatını undub evdə qoymuş Turxan baba heyecanlı dilləndi:

– Başına dönüm, ay şofer, tələsdiyimdən mən bənövşəni götürməyi unutmuşam. Bir az ləngi, qoy onu götürüm!

Turxan babanın ağlagəlməz sözü onsuz da gərgin olan sürücünü bir az da gərginləşdirdi:

– Nə bənövşə, a kişi? Canını qurtara bilmirsən, bənövşənin hayına qalırısan?

Turxan babanın səsi kövrəldi, sürücünü rəhmə gətirmək istədi:

– Bizim dağların bənövşəsidir, ağrın alim. İndi biz buranı tərk edib gedirik. Kim bilir, bir də nə vaxt qayıdacağıq Bəs mən doğma ocağımın etrini,

mən gülləsinin şaqılığını da. İndi nə olacaq? Gül də tələsirdi, güllə də. Bu anda baba da özünü tələsənlərə qoşdu. Görəsən, hansı özünü tez yetirəcəkdi?

Yük maşınında oturanların gözələrinin işığı artdı. Sevinc dolu təbəssüm üzlerini bürüdü. Sürücü də bu səhnəyə heyranlıqla tamaşa edirdi. Budur, alibənövşəli Turanə sanki qanad açıb babasına doğru uçur. Babası da əllərini uzadıb nəvəsinin bənövşəli əllərini qucamaq istəyir.

Çiçək dəstəsi babasının əllərinə çathaçatda düşmən snayperi tətbiyi çəkdi. Heç biri hədəfdən yayına bilmədi. Baba da, nəvə də, bir dəstə bənövşə də qana boyandıq

Bundan sonra nə Turxan babasının, nə də Turanənin bənövşədən niyə boynunun ayrı olmasını soruşmasına ehtiyac qalmamışdı. Bir daha əli əldən üzükənlərin burunlarına sehirkar bənövşə qoxusu gəlməyəcəkdi.

Yaddaşa köçürülüb yuxuya gələn film burada bitimi? Gülgünün rəngli muncuqları əsasında yapılan bayraq-əv deyir: «Yox. Bu filmin davamı var! Səbr etmək lazımdır. «Rejissor» çəkilişə hazırlıq görür».

dən silməyə erməni faşizminin gücü çatmayacaqdı. Gülgün röyasında bu mənasız, qaydasız cəhdləri birer-birər görürdü. Düşmən bayraq-əv od vurur – ev yanmır, güllə atır – boşa keçir, özülünə minə qoyub partladır – qurbanı özü olur, raketə tutur – yenə bir nəticə əldə olunmur. Binağın etrafına güclü, müasir texnika daşıyır. Heç olmasa, ayılı-ulduzlu, üçrəngli bayraq ornamentini binanın fasadından sıyıdır, sovurub küləklər ağzına vermək istəyir. Yenə də gücü çatmır. Gülgünü sinməyə qoymayan bax bu yuxudur.

Yuxu həmişə yuxu kimi qalmır. O, hərdən gerçəyə çevrilir. 2016-cı ilin aprelinde olduğu kimi. İllərdir ki, Azərbaycan ordusu ilə Ermənistan silahlıları atəşkəs razılığı ilə üz-üzə dayanmışdı. Atəşkəs sazişi ermənilərə xeyir əleyirdi. Qarşı tərəfə isə özünəgəlmək şəraiti yaradırdı. Ermənilər buna inanmırdılar. Onlarda Azərbaycan ordusundan üstün olduqları barədə bir eforiya yaşanırdı. Buna görə də sazişə əhəmiyyət verməyərək tez-tez atəşkəsi pozur, «hərbi dəcəllik» edirdilər. Bu qorxulu «dəcəllik» iki tərəfdən də insan itkisi ilə nəticələnirdi.

Gülgünün rəngli muncuqları

qoxusunu hardan, nədən alacağam? Ancaq bənövşəyə

Sürücü təəcüblə:

– A kişi, sənə zorla maşına mindimişik. İndi iki daşın arasında bənövşəni necə tapacaqsan?

Turxan baba yalvarışında davam etdi:

– Özüm yerini bilərəm. Pəncərənin qabağında, su dolu stəkanın içindədir.

Sürücü nə fikirləşsə də, güzəştə getdi:

– Yaxşı, bir dəqiqə vaxt verərəm. İndi sən bu çəkiliş ayağınla o bənövşəni necə, nə vaxta gətirə biləcəksən?

Elə bu an Turanə darda qalan babasının hayına yetdi:

– Bu dəqiqə mən bənövşəni gətirərəm, – deyib maşından yere atıldı. O, cəld hərəkətlə evlərinə doğru qaçmağa başladı. Hamı intizar içində üzülürdü. Baba daha çox. O, canından artıq istədiyi əziz nəvəsini – onu vurğunu olduğu bənövşə ilə təmin eləyəni güllənin qabağında yalnız qoya bilməzdi. Turxan baba kömək üçün heç kimin təklifini qəbul etmədi. O, titrəyətitrəyə maşından düşməyə başladı. Əlinin işarəsi, dilinin səsi ilə Turanəni harayladı:

– Dayan, Turanə, dayan! Mən özüm!.. Mən özüm!..

Turanə babasını eşitsə də, geri dönmədi. Babasının unudulmuş bənövşəsinə yalnız o özü gətirəcəkdi. Qəti qərar qəbul olunmuşdu: yalnız irəli! Qulaqlar bənövşəyə doğru can atan ayaq səslərini də eşidirdi, düş-

Gülgünün ən çox yuxusuna gələn onları «əllərindən» tutub gətirə bilmədikləri bayraq-əv idi. Gətirmək istəsəydilər belə, bayraq-əv mətin insan kimi yerindən təpənməyəcəkdi. O, keşiyini çəkdiyi torpaqları qoyub hara gedə bilərdi? Bayraq-əv bu yerlərin kimlik sənədi idi. İnanırdı ki, bu gün məcburən qoynunu tərk etdikləri doğma yurd, sabah yenidən onları qoynuna alacaqdır. Bəs onun özünü Nəsimi kimi soyub, Babək kimi doğrayıb məhv etsələr necə? Yaralayarlarsa, ancaq öldürə bilməzlər. Çünki müqəddəs torpaq mürdarlıq götürməz.

Gündüz narahat olan insanın gəcə də rahatlığı yox idi. O, səhər açılana kimi müxtəlif məzmunlu, müxtəlif mənzərəli, müxtəlif ağlı neçə-neçə yuxu dəyişirdi. Onun üçün ideali kimi dəyişməyən bir yuxu vardı. Gülgün hər gecə röyasında bayraq-əvlərini görürdü. Qalan yuxuları onu əziz, ruh-dan salır, baş verən ədalətsizliklərdə, qismən də olsa, bənövşəni «məsləhət» görürdü. Yalnız bayraq-əvləri yuxusuna gələndə o yenilməz olurdu. Sanki düşmən onun ürəyini oxuyur, niyyətini anlayırdı. İşğalçı üçün zəbt elədiyini məhv etməkə, külünü göyə sovurmağa və ya «özünüküleşdirib» yeni don geyindirməyə nə var ki? Təki rəqibinin milli diriliyinin rəmzinə – bayraq-əvi yerlə-yeksan etməyə gücü çatırdı.

Çatmırdı. Çünki bu bayraq-əvi bu torpağın sahibi ucaltmışdı. Onu təkcə bir ev kimi yox, həm də bütöv Azərbaycan kimi ucaltmışdı. Onu yer üzün-

yoldaşlarına sarıldı. Bu anlarda bütün xalq, bütöv vətən sevinirdi. İlahi, neşirilmiş qələbənin dadı!.. İnsanların, torpağın yarıları sağalmağa başlamışdı. Şəhid olanların ruhu bayram edirdi. Kafedranın əməkdaşları sözlərini içlərində sıxıb saxlamaq istəmirdilər:

– Qüdrətli Azərbaycan ordusuna eşq olsun!

– Çox çəkməz torpaqlarımız yağıldardan təmizləner!

– Yaşasın qazilərimiz!

– Şəhidlərimizin ruhu şad olsun!

Çox çəkmədən masalar biraşdırıldı, elektrik samovana çarəyə qoşuldu, boşqablar, stəkan-nəlbəkilər yeribəyir edildi. Hamı bir nəfər kimi biraşqandan yapıb qələbə tortunu kəsdilər. Sonra dilimləyib, hərənin payını öz boşqabına qoydular. Təzə dəmlə çay stəkanlara süzülürdü. Qələbəyə yaraşan ziyafət idi. İndi bu şərəfə «bismillah» deyib nuş etmək olardı. Deyəsən, hamı yerində idi. Diqqət yetirmək gərəkdir. Birdən kimsə gecikər, gözədən yayınar, qələbə tortundan dadmaqdan qalar. Kimsə soruşdu:

– **Hamı yerindədir? Kim çatmır? Daha diqqətli olan Gülgün kimin**

çatmadığını tapdı:

– Həvva xala...

Elə bil çağırmışdılar. Qapı açıldı, gülənzü xadimə Həvva xala içəri daxil oldu. O, gəlişi ilə çatışmazlığı yoxa çıxardı. Hamı birlikdə:

– Həvva necədir, Həvva xala? – deyər şux halda soruşdu.

– Lap əla! – deyən Həvva xalının onlardan az sevinmədiyi nəzərə çarpırdı. Saymazana «silahını» – süpürgəsini bir küncə dirdi. Əlini sabunlayıb yudu – ehtimal olunan mikrobların atasını yandırdı. Bundan sonra ziyafətlərə qoşulub qələbə tortu payını qabağına çəkdi.

Gülgün hamını maraqlandıran bir sualı dilə gətirdi:

– Həvva xala, siz havanı sinoptiklərdən daha dürüst proqnozlaşdırırsınız. Siyasi hava barədə nə deyər bilirsiniz? Aprel qələbəsi nə göstərir?

Həvva xala ciddi bir əda ilə pəncərəyə yaxınlaşdı, səmaya boylandı, havanın necə olacağı barədə özünə-məxsus tərzdə münəccimlik etdi:

– May ayı gözəl aydır

Gülgün elə zənn etdi ki, səliqə-sahman yaradan xadimə ayları yerini dolaşmaq salıb. Ona görə ləngimədən söhbətə düzəliş məqsədilə müdaxilə etdi:

– Biz aprel qələbəsindən danışıraq. İndi aprel ayıdır.

Həvva xətrini çox istədiyi Gülgünün üzünə mənəli bir nəzər yetirdi:

– Siz soruşursunuz, mən də cavab verərəm.

Gülgün peşmançılıq hisslə:

– **Bağışlayın, sözünüzü kəsdim. Xahiş edirəm, fikrinizi davam etdirəsiniz. Sizin fikrinizlə tanış olmaq hamımız üçün maraqlıdır.**

Həvva xala üzaxlılığa əhəmiyyət vermədən yanmış qalmış sözünü davam etdirirdi:

– **Böyük faşistlər, Hitler ordusunu deyirəm, may ayında təslim oldu. Daşnak faşizmi isə yaralansa da, hələ ayaq üstündədir; – sonra guya nəyisə dürüstləşdirmək istəyirdi. – Qələbə davamlı olmalıdır. Apreldən sonra may ayı gəlir, eləmi?**

Bu sadə, sadə olduğu qədər də mürəkkəb olan sualın cavabı hamını düşündürürdü. Birdən Gülgün aylan kimi oldu: «Həvva xalının «May ayı» sorğusu yadıma ərazisi bütöv olan ilk Cümhuriyyətimizin şərafına verilən 28 May prospektini saldı. O prospektdəki bir mağazada yaxşı rəngli muncuqlar satılır. Bu gün ora gedib yeni əsərim üçün rəng seçimi edəcəyəm. Məni qara rəngdən başqa bütün rənglər maraqlandırır».